

ČESKÁ REPUBLIKA

NÁLEZ

Ústavního soudu

Jménem republiky

Ústavní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu Jana Filipa a soudců Josefa Fialy (soudce zpravodaje) a Radovana Suchánka o ústavní stížnosti stěžovatele **JUDr. P. P. Ph.D.**, bytem [redacted] zastoupeného JUDr. Milanem Plíškem, advokátem, sídlem Denisova 585, Jičín, proti rozsudku Městského soudu v Praze ze dne 7. února 2017 č. j. 15 Co 629/2016-63, za účasti **Městského soudu v Praze**, jako účastníka řízení, takto:

- I. Rozsudkem Městského soudu v Praze ze dne 7. února 2017 č. j. 15 Co 629/2016-63, bylo porušeno právo stěžovatele na soudní ochranu zaručené čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem zaručené čl. 36 odst. 3 Listiny základních práv a svobod.**
- II. Rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 7. února 2017 č. j. 15 Co 629/2016-63 se ruší.**

Odůvodnění

I.

Skutkové okolnosti případu a obsah napadených rozhodnutí

1. Ústavní stížností podle čl. 87 odst. 1 písm. d) Ústavy České republiky a ustanovení § 72 a násl. zákona č. 182/1993 Sb., o Ústavním soudu, ve znění pozdějších předpisů

(dále jen „zákon o Ústavním soudu“), se stěžovatel domáhá zrušení výše uvedeného rozhodnutí Městského soudu v Praze (dále jen „městský soud“), neboť má za to, že jím bylo porušeno jeho právo na spravedlivý proces (správně „na soudní ochranu“) podle čl. 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod (dále jen „Listina“).

2. Z ústavní stížnosti a z přiložených podkladů se podává, že stěžovatel se žalobou u Obvodního soudu pro Prahu 2 (dále jen „obvodní soud“) domáhal, aby České republice – Ministerstvu spravedlnosti byla uložena povinnost zaplatit mu náhradu nemajetkové újmy ve výši 40 000 Kč s příslušenstvím za nepřiměřenou délku řízení vedeného u Okresního soudu v Chomutově pod sp. zn. [REDAKCE], v němž byl stěžovatel ustanoven tlumočnickem jazyka anglického k provedení předkladu listin notářem Mgr. Pavlem Škúrkem, jako soudním komisařem. Obvodní soud rozsudkem ze dne 12. 8. 2016 č. j. [REDAKCE] uložil České republice – Ministerstvu spravedlnosti povinnost zaplatit stěžovateli částku 32 250 Kč s příslušenstvím, ve zbyvající části, a to v částce 21 500 Kč s příslušenstvím žalobu zamítl a současně rozhodl o tom, že žádný z účastníků nemá právo na náhradu nákladů řízení. Obvodní soud zjistil, že stěžovatel provedl písemný překlad v květnu roku 2012, zaslal jej notáři a současně mu vyúčtoval svoji odměnu ve výši 25 725 Kč, přičemž teprve po více než roce a půl od provedení překladu nabylo usnesení o ustanovení tlumočnickem právní moci. O odměně bylo následně rozhodnuto za další rok usnesením ze dne 28. 11. 2014. Odměna stěžovateli byla na jeho účet vyplacena až dne 21. 3. 2016. Podle obvodního soudu byla žaloba stěžovatele částečně důvodná. Odměnu a náhradu hotových výdajů je totiž třeba hradit bez zbytečného odkladu po jejich přiznání, nejpozději do 30 dnů. Stěžovatel provedl tlumočnický úkon dne 4. 5. 2012, když zároveň předložil vyúčtování tlumočného. Soudní komisař byl povinen podle § 19 odst. 1 zákona č. 36/1967 Sb., o znalcích a tlumočnících, ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon o znalcích a tlumočnících“), bez zbytečného odkladu, nejpozději však do dvou měsíců určit výši tlumočného a nejpozději do 30 dnů ode dne jeho přiznání mělo být tlumočné žalobci uhrazeno. Výše tlumočného však byla určena až dne 28. 11. 2014 a tlumočné bylo vyplaceno až dne 21. 3. 2016, čímž došlo k nesprávnému úřednímu postupu a k porušení práva stěžovatele na vydání rozhodnutí v zákonem stanovené lhůtě ve smyslu § 13 odst. 1 věta druhá zákona č. 82/1998 Sb., o odpovědnosti za škodu způsobenou při výkonu veřejné moci rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem a o změně zákona České národní rady č. 358/1992 Sb., o notářích a jejich činnosti (notářský řád), ve znění pozdějších předpisů (dále jen „zákon č. 82/1998 Sb.“). Za to mu podle obvodního soudu náleží právo na přiměřené zadostiučinění za vniklou nemajetkovou újmu podle § 31a odst. 1 zákona č. 82/1998 Sb., když porušení práva na vydání rozhodnutí v zákonné lhůtě samo o sobě zakládá vyvratitelnou domněnku vzniku nemajetkové újmy. Podle obvodního soudu [s odkazem na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a s odkazem na stanovisko občanskoprávního a obchodního kolegia Nejvyššího soudu dne ze 13. 4. 2011 sp. zn. Cpjn 206/2010 (všechna rozhodnutí Nejvyššího soudu jsou dostupná na <http://www.nsoud.cz/>)] bylo v daném případě přiměřeným zadostiučiněním zadostiučinění v penězích ve výši 32 250 Kč; obvodní soud (v souladu s citovanou judikaturou) vypočetl náhradu za průtahy v délce 3 let a 7 měsíců ve výši 53 750 Kč, kterou snížil o 40 %, neboť zadostiučinění za nepřiměřenou délku řízení se poskytuje za nejistotu spojení s právním postavením poškozeného, která je tím větší, čím větší je pro něho význam předmětu řízení. Je-li předmětem řízení peněžité plnění, není obecně

důvodné (a tak je tomu i v právě projednávané věci), aby jej zadostiučnění přiznané v penězích svou výší přesahovalo.

3. K odvolání České republiky – Ministerstva spravedlnosti městský soud ústavní stížností napadeným rozsudkem změnil rozsudek obvodního soudu ve vyhovujícím výroku tak, že žalobu ohledně částky 32 250 Kč s příslušenstvím zamítl a stěžovateli uložil povinnost zaplatit náklady řízení ve výši 600 Kč. Ke změně prvostupňového rozsudku městský soud ve svém odůvodnění zejména uvedl, že „byť v průběhu řízení ve vztahu k žalobci došlo k nesprávnému úřednímu postupu, avšak s ohledem na skutečnost, že se jedná o nárok tlumočnický, který je zúčastněnou osobou v řízení, když o jeho nároku na tlumočnické mohlo být rozhodnuto až po právní moci usnesení o ustanovení tlumočnicka v řízení, pak za zcela adekvátní odškodnění považuje odvolací soud konstatování porušení práva ze strany žalované. Je totiž nepochybné, že při úvaze o přiměřenosti délky řízení, a to s ohledem zejména na složitost věci, chování stěžovatele a jednání příslušného orgánu a navíc i význam sporu pro stěžovatele, nelze dojít k jinému závěru, že byť se nejednalo o složitou věc, ve vztahu k chování stěžovatele lze připustit, že měl možnost domáhat ze svého práva v průběhu řízení odpovídajícími prostředky, tzn. žádostmi o vyplacení tlumočnického, jakož i vzhledem k tomu, že význam tohoto sporu nemohl být pro stěžovatele zásadní, je zřejmé, že konstatování porušení práva ze strany žalované je zcela adekvátním odškodněním žalobce“.

II.

Argumentace stěžovatele

4. Se změnou rozsudku obvodního soudu provedenou městským soudem stěžovatel v ústavní stížnosti nesouhlasí. Podle stěžovatele si městský soud v odůvodnění odporuje, neboť na jednu stranu konstatuje, že pro stěžovatele jako tlumočnicka rozhodování o tlumočnickém je rozhodováním o věci samé (neboť jde o ochranu subjektivního práva tlumočnicka na odměnu za provedenou práci), ale současně uvádí, že tlumočnický je jen osobou zúčastněnou na řízení a vzhledem k významu sporu tento nemohl být pro stěžovatele zásadní. Z toho městský soud dovodil, že ve stěžovatelově věci postačí jako zadostiučnění konstatování porušení práva. Touto argumentací ale podle stěžovatele městský soud opomíjí, že o odměně stěžovatele soud rozhoduje. Rozhodování o odměně a její výši je upraveno právním předpisem, kdy tlumočnický tlumočnický úkon provede a vyúčtuje a vzniká mu tak nárok na odměnu, avšak její konkrétní výše je stanovena až v rozhodnutí soudu. Podáním vyúčtování se tak tlumočnický ocitá v postavení účastníka řízení o tlumočnickém. Teprve nabytím právní moci takového rozhodnutí je s konečnou platností rozhodnuto o výši odměny za provedený tlumočnický úkon. I kdyby pak prodleva v posuzovaném řízení trvala jen od vydání usnesení o přiznání tlumočnického dne 28. 11. 2014 do jeho skutečného vyplacení dne 21. 3. 2016, jak konstatuje městský soud (byť stěžovatel tvrdí, že průtah řízení trval již od května roku 2012), jde o průtah značný. Stěžovatel údajně v předmětném období zažíval stejný pocit nejistoty, jaký zažívá jakýkoliv jiný účastník řízení, v němž je předmětem sporu peněžité plnění.

5. Vytýká-li městský soud ve svém rozsudku stěžovateli, že měl vydání rozhodnutí o znalečném a jeho vyplacení „urgovat“, pak přehlíží judikaturu Nejvyššího soudu (stěžovatel v této souvislosti odkazuje příkladmo na rozsudek ze dne 5. 10. 2009

sp. zn. 30 Cdo 4761/2009), podle níž při zkoumání toho, zda poškozený využil dostupných prostředků způsobilých odstranit průtahy v řízení, je třeba jejich využití přičíst poškozenému k dobru, nikoliv mu přičítat k tíži, že jich nevyužil. Podle stěžovatele pak v jeho věci není dostačující zadostiučnění ve formě konstatování porušení práva, neboť se na průtazích v řízení nikterak nepodílel. Bylo tak zcela na orgánu veřejné moci, jenž ho ustanovil, aby o jeho nároku na odměnu včas rozhodl a vyplatil ji. Navíc stěžovatel kromě povinnosti provést překlad a předložit vyúčtování za něj, kterou řádně a včas splnil, neměl vůči orgánu veřejné moci žádnou jinou aktivní povinnost.

III.

Procesní předpoklady řízení před Ústavním soudem

6. Ústavní soud posoudil splnění procesních předpokladů řízení a shledal, že ústavní stížnost byla podána včas oprávněným stěžovatelem, který byl účastníkem řízení, v němž bylo vydáno soudní rozhodnutí napadené ústavní stížností, a Ústavní soud je k jejímu projednání příslušný; stěžovatel je právně zastoupen v souladu s požadavky § 29 až 31 zákona o Ústavním soudu a ústavní stížnost je přípustná, neboť stěžovatel vyčerpал všechny zákonné procesní prostředky k ochraně svého práva (§ 75 odst. 1 zákona o Ústavním soudu *a contrario*).

IV.

Vyjádření účastníka řízení

7. Městský soud – jako účastník řízení – ve svém vyjádření k ústavní stížnosti zejména uvedl, že postupoval zcela standardně. Při svém rozhodování vycházel ze stávající judikatury vyšších soudů a rozhodl z důvodů, které podrobně vysvětlil ve svém rozhodnutí. Ze strany městského soudu tak podle jeho přesvědčení nedošlo k porušení základních práv, jak se domnívá stěžovatel.

8. Česká republika – Ministerstvo spravedlnosti na výzvu k vyjádření nereagovala, tudíž Ústavní soud (v souladu s poučením) vycházel z toho, že se postavení vedlejší účastnice vzdala.

9. Ústavní soud vyjádření městského soudu stěžovateli k replice nezasílal, neboť toto vyjádření nevnáší do věci nic podstatného; nadto nelze přehlížet, že ústavní stížnosti stěžovatele bylo vyhověno.

V.

Posouzení důvodnosti ústavní stížnosti

10. Ústavní soud ve své judikatuře opakovaně zdůrazňuje, že není součástí soudní soustavy, a nepřísluší mu proto ani právo vykonávat dohled nad rozhodovací činností obecných soudů [srov. např. nálezy sp. zn. III. ÚS 23/93 ze dne 1. 2. 1994 (N 5/1 SbNU 41)]. Do rozhodovací činnosti obecných soudů je oprávněn zasáhnout pouze tehdy, došlo-li jejich pravomocným rozhodnutím v řízení, jehož byl stěžovatel účastníkem,

k porušení jeho základních práv či svobod chráněných ústavním pořádkem. Skutečnost, že se obecný soud opřel o právní názor (resp. o výklad zákona, případně jiného právního předpisu), se kterým se stěžovatel neztotožňuje, nezakládá ještě sama o sobě důvodnost ústavní stížnosti [viz kupř. nález sp. zn. IV. ÚS 188/94 ze dne 26. 6. 1995 (N 39/3 SbNU 281)]. Ústavní soud však na druhé straně opakovaně připustil, že výklad a následná aplikace právních předpisů obecnými soudy mohou být v některých případech natolik extrémní, že vybočí z mezí hlavy páté Listiny, jakož i z principů ovládajících demokratický právní stát, a zasáhnou tak do některého ústavně zaručeného základního práva. To je právě případ stěžovatele.

11. Ústavnímu soudu přitom ve zkoumaném případě příslušelo posoudit, zda městský soud při stanovení formy přiměřeného zadostiučinění vycházel ze smyslu a účelu zákona č. 82/1998 Sb., a zda své závěry v tomto směru řádně a srozumitelně odůvodnil. Přitom zjistil, že tomu tak není. Naopak – ve svém důsledku vzato – argumentace předkládaná stěžovatelem v ústavní stížnosti je v podstatě ve všech svých bodech správná a přiléhavá. Městský soud v ústavní stížnosti napadeném rozsudku na jednu stranu konstatuje, že rozhodnutí o tlumočném má pro tlumočnicka povahu rozhodnutí ve věci samé (s čímž se jistě lze ztotožnit – srov. k tomu přiměřeně například nález ze dne 13. 9. 2016 sp. zn. III. ÚS 3710/15), aby ale vzápětí konstatoval, že stěžovatel jako znalec je jen osobou zúčastněnou na řízení, z čehož městský soud dovodil jen malý význam řízení pro stěžovatele, a tedy považoval za adekvátní zadostiučinění pouze ve formě konstatování porušení práva. Tlumočnick má skutečně v řízení dvojí právní postavení, avšak nezohlednění faktu, že v dané věci šlo o rozhodování o subjektivním právu stěžovatele, tj. určení výše tlumočného, ve spojení se stručností vlastního odůvodnění rozsudku městského soudu, znamená ústavněprávní diskrepanci. Nadto (a v té souvislosti) stěžovatel příhodně dodává, že o tom, v jaké výši (eventuálně zda vůbec) mu bude tlumočné přiznáno, rozhoduje právě soud. Z pohledu zde posuzované věci přitom ani podle Ústavního soudu není rozdíl mezi civilním řízením, kdy se žalobce domáhá uložení povinnosti žalovanému plnit, a řízením o přiznání odměny za tlumočnický úkon.

12. Ústavní soud sice nepřehlédl, že vzhledem k doručování do zahraničí nabylo usnesení o ustanovení stěžovatele tlumočnickem právní moci až dne 9. 11. 2013 a tedy o přiznání tlumočného mohlo být rozhodnuto až poté (byť stěžovatel byl vůči notáři jako soudnímu komisaři do té míry kolegiální, že na právní moc svého ustanovení nečekal a překlad provedl již v květnu roku 2012), nicméně ani tak nebyly lhůty stanovené ustanovením § 19 odst. 1 zákona o znalcích a tlumočnících zdaleka dodrženy (srov. k tomu shora). Namísto toho o tlumočném pro stěžovatele bylo rozhodnuto až v roce 2014, když k samotnému vyplacení odměny došlo dokonce až v roce 2016 (tyto okolnosti přitom byly městskému soudu v době jeho rozhodování známy).

13. Již přitom ze shora zmiňovaného stanoviska Nejvyššího soudu sp. zn. Cpjn 206/2010 (v němž Nejvyšší soud navazuje na relevantní judikaturu Evropského soudu pro lidská práva a Ústavního soudu) jasně vyplývá, že zadostiučinění ve formě konstatování porušení práva má toliko podpůrnou funkci a lze jej použít zejména v případech, kdy se poškozený na průtazích v řízení podílel, což se ale v právě posuzovaném případě nestalo. Důvodem pro nepřiznání zadostiučinění nemajetkové újmy v penězích (jako formy primární), pak nemůže být bez dalšího ani skutečnost, že stěžovatel u soudu „nepodával žádosti o vyplacení odměny“, když totiž dokonce ani uplatnění návrhu na určení lhůty

k provedení procesního úkonu podle § 174a zákona č. 6/2002 Sb., o soudech, soudcích, přísedících a státní správě soudů a o změně některých dalších zákonů, ve znění pozdějších předpisů, není podmínkou pro přiznání zadostiučinění v peněžité formě; tato okolnost je hodnocena toliko jako jedno z kritérií významu řízení pro poškozeného (srov. k tomu například rozsudek Nejvyššího soudu ze dne 19. 5. 2015 sp. zn. 30 Cdo 3694/14).

14. S ohledem na právě uvedené, když ani jeden z důvodů předkládaných městským soudem pro nepřiznání zadostiučinění (v adekvátní výši) stěžovateli v peněžité formě nemůže obstát, Ústavní soud konstatuje, že ústavní stížností napadeným rozsudkem bylo porušeno stěžovatelovo právo na soudní ochranu podle čl. 36 odst. 1 Listiny a právo na náhradu škody způsobené nezákonným rozhodnutím nebo nesprávným úředním postupem podle čl. 36 odst. 3 Listiny.

15. Z tohoto důvodu Ústavní soud podle § 82 odst. 2 písm. a) zákona o Ústavním soudu ústavní stížnosti vyhověl a napadený rozsudek městského soudu podle § 82 odst. 3 písm. a) zákona o Ústavním soudu zrušil. Takto rozhodl bez ústního jednání, neboť měl za to, že od něho nelze očekávat další objasnění věci (§ 44 zákona o Ústavním soudu).

Poučení: Proti rozhodnutí Ústavního soudu se nelze odvolat.

V Brně dne 20. června 2017

Jan Filip v. r.
předseda senátu

Za správnost vyhotovení:
Bc. Gabriela Uhlířová

